

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošljan-
jem na dom
za celo leto 3 gl. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošljuje
opravištvu v škofljsk.
poslopju (Bischofhof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se tatisne en-
krat 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Pravicoljuben Nemeč pa zagrizen nemčur na Slovenskem.

Na Štajerskem imamo že precej staro kme-
tijsko družbo z sedežem v Gradcu. Družbi se more
zraven nekaterih dobrih lastnosti očitati ta slabost,
da je močno počasna. Letos meseca februarja ob-
hajala je svoj 54. občni zbor, a to, kar se je ta-
krat razgovarjalo in sklenilo, je družabnikom še
le meseca maja v tiskanem zapisniku na znanje
dala. Iz tega poizvemo, da se je zbora udeležilo
49 odbornikov, ki so zastopali 63 podružnic. Iz
slovenskega Štajerja bilo jih je 14 navzočih, več-
jidel samih pohlevnih dušic, ki so tiho čepele v
zboru, da ne vemo, ali imajo tenki ali debeli glas.
Veselo iznenadil nas je le Hugo vitez plem. Berks,
posestnik grajščine Reifenstein in predstojnik kme-
tijske podružnice celjske. Ta gospod je bržčas
rodom trd Nemeč; tem bolj nas je razveselila nje-
gova pravicoljubnost, katero je za Slovence, sred
katerih živi, pokazal pri občnem zboru z tem, da
se je za gospodarske koristi slovenskega kmeta
krepko in zgovorno potegoval. Zraven večih času
in potrebam jako primernih nasvetov je zboru na-
svetoval: „naj se centralnemu odboru na-
loži skrb, da se bo sestavilo in izdalo
slovensko berilo za kmetijske napredne
šole“. Ob enem je več slovenskih knjig, katere
mu je vel. častiti kanonik in dekan Žuža izročil,
zboru predložil z prošnjo, naj se te knjige pri se-
stavljanju novega slovenskega berila porabijo! Ko-
rist, potrebo, in opravičenost Berksovega nasveta
so celo trdi Nemci priznali. Nemški kmet J. Hofer je
nasvetoval, naj se porabijo gospodarski sestavki
družbinega lista: „Landesbote“ in predsednik baron
Washington je v isti nameni priporočal sestavke
družbinega lista: Štajerski slovenski gospodar.
Nasvet viteza Berksa je tedaj bil celó blizu sprejet
biti, slovenske napredne gospodarske šole bi bile
dobile potrebno jim slovensko gospodarsko berilo.
Ali kdor ni temu pritrtil, kdor je celo reč prevrgel,
to je bil nemškutar ali nemčur, t. j. človek, ki sred
Slovencev in od Slovencev živi pa slovenski nič ne

vé, ampak želi in hoče imeti vse nemško, le nem-
ško. No, in tak človek se je pokazal g. Jos. Rudl,
notar v Mahrenbergu. Ta nemški „kulturonošec“
se je oglasil proti vitezu Berksu rekoč: „posebno
berilo gledé na gospodarske zadeve je po mojih
mislih popolnem nepotrebno. Jaz sam prebivam v
Spod. Štajerskem, živim v slovenskem okraju
in moram reči, da otroci iz Srbskega in Ruskega
k nam vpeljane izraze tako malo razumijo, kakor
nemške. Sploh pa je boljše, če se otroci nemških
izrazov naučijo, nego srbskih in ruskih“. Tako je
ta človek blebetal in sodil o slovenščini on, ki ne
vé nič slovenski, še menje pa srbski in ruski, in
torej blizu nič ne vé, kako podobni so si slovenski
jeziki sploh. Toda večini nemških odbornikov je
slovanskega „parkelna“ na steno naslikal, kate-
rega se je res toliko ustrašila, da je popolnem
upravičeni predlog poštenega, pametnega in pra-
vicoljubnega Nemca viteza Berksa — zavrgla.
Štajerska kmetijska družba bo tedaj sicer še dalje
pobirala denarjev od Slovencev, a za slovensko
gospodarsko berilo ne bo skrbela.

Vitez Berks se pa ni dal z propadom prvega
svojega nasveta splašiti; marveč je stavil drug,
tudi času primeren in potreben predlog, namreč:
centralni odbor naj skuša pridobiti ta-
kega slovanski govorečega potnega učitelja,
ki bo zmožen ne samo v sadje in vinoreji (g. Kalman),
ampak tudi v živinoreji, o pridelovanju krminskih
rastlin in popravljanju travnikov razlagati“. Mož
je svoj predlog zagovarjal rekoč: „tukaj ne velja
in se ne gre za srbske in ruske izraze, kakor g. Rudl
misi, ampak da kmetskemu ljudstvu pomagamo z
podukom in nasveti, kar je pri slovenskem kmetu
edino le z pomočjo slovenščine dosegljivo. Kmetijska
družba nima samo skrbeti za izobražene (velike) posest-
nike, ampak pred vsem njej je naloga, skušnje
umnega kmetovanja med prsto ljudstvo širiti, in
v ta namen nam je treba potnega učitelja, ki je
slovenščine popolnem zmožen. To menda, gospoda,
mi boste vendar priznali, da pri kmetih na Spod.
Štajerskem ne opravimo celo nič, ako k njim ne

govorimo slovenski!“ Ove besede so bile tako tehtne, da so celó g. Rudlna pobile in mu usta zaprle, le nekaj malega je zoper nasvet mrmral in naposled rekel: „za (slovensko) ljudstvo je boljše, če se nči v Avstriji obstoječega kulturnega jezika“ t. j. nemškega (in magjarskega?). Ker je vitezu Berksu še g. Pařhuber, predsednikov namestnik, pritrđil, bil je nasvet sprejet, in za slovenske kmete se bo priskrbel potni učitelj, slovenščine popolnem zmožen. Služba takega učitelja bila je do 6. maja t. l. razpisana; plača znaša 1500 fl. Poštenemu, pravicoljubnemu Nemcu vitezu Berksu pa gre res javno priznanje in zahvala za njegovo možko in prav avstrijskano obnašanje. Brž ko bo v Avstriji obveljala beseda vsem narodom pravičnih mož, preneha cesarstvu nevarno razdraženje, srd in borba med njimi. Zaželjeni mir med narodi je le na podlagi stroge, mednarodne pravice mogoč! G. Rudlnu, ki v „slovenskem okraju“ živeč slovenske besede ne trpi in za „kulturni jezik“ gori, pa bi svetovali, da pobere hitrej ko mogoče šila in kopita ter se preseli v okraj, kder bodo na njegova „germanska“ ušesa udarjali edino le blagozvučni glasovi „kulturnega jezika“ n. pr. „wos gai'st m'r fr main schiesprigl“ ali: „d'E Soaten is e oa, iez is s'A á oa“, ali „hai ond strue hon i gmue“. Krempel: Dogodivšina Štajerske zemlje str. 236.

Gospodarske stvari.

Zlata ruda pri kmetih.

Grad Blansko na Moravskem je last grofa Hugona Solm-Reiferscheida. Ta veliki posestnik ima ondi tudi več fabrik, kder dobiva 1000—1200 delavcev vedno dovolj dela in zaslužka. Za te delavce je priredil takih stranišč z podstavljenimi sodiči, da se vsi jihovi telesni izločki zamorejo brez velikih sitnob na gnojišče odpravljati. To gnojišče je toliko, da se nanj razgrne gnoj od 40 krav mlekarie, 20 volov, 8 konj, nekoliko svinj, kokoši in gosek. Na gnoj se potem razgrnejo človeški izločki iz gori omenjenih stranišč ter se cela plast hitro pokrije z gipsom, ali pepelom, žaginjem in zemljo, da se nepovoljni smrad takoj zaduši. Ves kup se potem večkrat z gnojnico poškropi in premeče in tako pridela veliko najboljšega gnoja. Grof Reifferscheid ima daleč okrog najlepše njive, kder vse čudovito bujno raste in obilno obrodi. Mogoče da nam tukaj marsikdo tiho ugovarja misleč: dobro, tako zamorejo bogati grofje in veliki posestniki delati, ali kaj hočemo tukaj ubogi kmetje in mali posestniki storiti? No, nič druga, kakor isto, vendar v manjših razmerah. Tudi najmanjši posestnik zamore, če le hoče, telesne izločke svoje rodbine zbirati in na gnojišče spravljati, ga z zemljo pokrivati in tako hlevni gnoj množiti in boljšati. Sicer je res, da zlato iz te kmetijske rude loviti občutljivemu nosu ni prijetno delo. Toda pri-

vaditi se temu človek tudi nekoliko zamore in delo ne traja dolgo, posebno če se poslužuje sodičev namesto straniščnih jam, kar je iz mnogo razlogov priporočanja vredno. Polni sodič se vzame iz stranišča, nad gnojiščem izprazni in zopet na prejšnjem mestu postavi. Smrad se mnogo zmanjša, ako se na dno praznega sodiča vsiplje nekoliko gipsa. Na gnojišču se pa izločki lepo enakomerno čez ves gnoj razgrnejo, vrhka se natrosi pepela, žaginja, smetja, gipsa, prsti, sploh vsega, kar je za napravo komposta ali mešanega gnoja porabno. Na ta način se pripravi in priskrbi njivam, vrtom in vinogradom takega gnoja, da ga ne bo noben posestnik opuščal pridelovati, kateri je le en samkrat to poskusil. Posestniki blizu mest, trgov, kosarn, šol itd. imajo priliko zastonj ali vsaj le za male stroške neizmerno veliko dobička za svoja izpita zemljišča pridobiti! Eden izmed rimskih cesarjev je nekđaj tudi stranišča v Rimu obdačil; to se je pa celó njegovemu sina močno zamerilo; toda oče je vzel iz žepa zlat, ga sinu pod nos držal rekoč: ali ti ovi zlat tudi smrdi? Porabljenje človeških izločkov za pognojevanje njiv in vinogradov ni prijetno delo, ali koristno je in hasnovito močno. Naj se nam torej ne vnoža iz takih zlatih rud zajemati!

Zakaj so detelje dostikrat tako slabe.

II. Druga napaka, ki lepo in bujno rast deteljišč dostikrat ovira, je prepozna posejatev. Če se detelja v ozimino seje, se sme to zgoditi brž ko je sneg skopnel in se sme na njivo stopiti. Seme najde dosti vlage, mlade rastlinice najdejo dosti zavetja za močno razraščeno ozimino. Kaljenje in rast je detelji zagotovljena. Vedno bolj toraj opuščajo posejatev detelje v jarino in jo rajši v ozimino sejejo in sicer v rž — rž je primernejša od pšenice — detelja se tudi pod ržo premočno ne obraste, ko pa je ozimina požeta in pospravljena, se popravi, močno obraste in še tisto leto sredujo košnjo da. Tudi sejavni kolobar postane z tem dosti bolj živaben in gibljiv, kakor pa če se drži pravila, da mora detelja v jarino priti. Ako potem po 2letni rasti detelji jarina sledi, ima kmetovavec jedno košnjo in obilno jesensko pašo, kakor pa, če ozimina detelji sledi. Kar se posejatev v jarino tiče, mora se seme jarega žita prej posejati, da more toto žito, ko je že nekaj se obraslo, mladi detelji zavetje biti. Vlage ima njiva dosti, žito se prej požanje in detelja se še tisto jesen kositi da. Popasti pa mlado deteljo ne kaže, ker živina na paši še bolj slabo deteljo preveč potepta. Če je pa lega bolj suha in tudi vreme suho tako se deteljno seme z žitom vred poseje, če pa je vreme mokro, se z deteljo sme počakati, dokler da žito ozeleni in more mlado deteljo varovati, vendar pa tudi detelja zavetnega žita v rasti ne prehiti, ali da se sploh prebujno pod žitom ne razvija. Nekaj mokrote je vselej boljše, ko prevelika suša. Naj se toraj na čas posejatev posebno skrbno in pazno